

## SAHNEDEKİLER



Dr. Orhan ULFANOV

Biz Ahıska Türkleri, yetmiş iki seneden beri yurdumuzdan uzaklarda sürgün hayatı yaşamaktayız. Bu ilk büyük felâketimiz 15 Kasım 1944 tarihinde başlamıştı. Ondan yıllar sonra 1989'da Özbekistan'da Fergana'da yandı canımız, yıkıldı ocağımız. Bunlar kadar olmasa da Krasnodar'da ve Kırgızistan'da da unutulmaz acılar çaldı kapımızı... Bu hadiseler halkımızın ruhunda fecî izler bıraktı. Herkes geleceği sağlama alma düşüncesine yöneldi. Öyle ki, artık kimse bir daha evini barkını bırakıp başka bir yere hicret etmeyi göze alamamaktadır.

Bizim çocukluğumuz sürgün psikolojisi içinde geçti. Ailelerimizin geçim çabası yanında istikbal kaygısıyla ilgili ümit ve endişelerle ilgili konuşmalara şahit olduk. Meselâ dedem hiçbir zaman yapılara para vermezmiş. Yani parayı yapıya yatırmayıp her zaman yastık altında biriktirmiş. Hatta evin pencere camı kırıldığı zaman kırılan yerlere eski bez parçaları yuvarlanıp top haline getirerek açık yerleri kapatmış ya da oraya bir yastık dayatarak soğuk girmesini engellemiş.

Dedemin bu davranışını anlamaya çalışıyorum. Niçin böyle etmiş? O iki defa evini barkını, ocağını, olduğu gibi bırakıp başka bir yere sürgün gitmiş biridir. Öyleyse onun davranışlarını, yaşadığı fecî hadiselerin ruhunda meydana getirdiği travmalar arasında tahlil etmeliyiz. Onun bu çekingen davranışının sebebi, atadan dededen kalma tarihî mekânlardan zorla koparılmanın şuuraltında oluşturduğu bir tedbir olduğu düşünülebilir.

Bir bölge ahâlisinin toplu olarak maruz kaldığı büyük bir sürgün felâketinden sonra yad yaban ülkelerde darmadağınık yaşamaya mahkûm edilen bir topluluktan bahsediyoruz. Bitmeyen çileler, sürgünler, soykırıma varan katliamlar, halk olarak bilincimizde, zihnimizde büyük yaralar açmıştır. Hayalleri ve ümitleri alt üst etmiştir.

Bütün bu olumsuz şartlara rağmen bazı hemşehrilerimiz, buldukları yerlerde yeni bir düzen kurmuş, yeni fırsat ve imkânlara kavuşmuşlardır. Onlar, geçmişte çekilen cefaları unutmaya çalışa-



rak yeni nesillerle yeni hayatlar kurmaya yönelmişlerdir. Hâl böyleyken onlar bu düzenlerini bozacak yeni riskleri göze almak istememektedirler. Bunun bir istisnası olabilir, o da ancak bir daha hicretin olmayacağı, yani hicretin son durağı göze alınabilir. Bugün görülen o ki, halkımızın büyük çoğunluğu bu son durağı Türkiye olarak görmektedir. Burada akla şu soru geliyor: Bizim Ahıska diye bir vatanımız var. Çok az bir kısmı hariç kimsenin aklına getirmediği vatan! Peki, bugün halkımız sürgünlerin ve göçlerin son durağı olarak niçin Ahıska'yı görmüyor?

Yaşanan sürgün ve katliamlar, halkımızın geleceğini büyük ölçüde etkileyecek bir ruh hâli meydana getirdi. O da vatana dönüşün yeni bir sürgüne açık davetiye olduğu şeklindedir. Bu yüzdendir ki, halkımızın çok az bir kısmı Ahıska'ya dönüşe olumlu bakmaktadır.

Bize kalırsa halkımız artık olanlardan ziyade olacakları düşünmelidir. Geçmişimiz geleceğimizi hazırlamalıdır. Ancak geçmişte yaşananlar geleceğimizi karartmamalı, bizi karamsarlıklara, olumsuzluklara sevk etmemelidir. Yani geçmişte yaşadığımız talihsizlikler geleceğimizi ipotek altına almamalıdır. Yaşananlar halkımızı daha güçlü kılmalıdır! Ama öyle görünüyor ki vatana dönüş yeni bir sürgüne davetiye şeklinde düşünülmekte, bilinçaltında bunun zemini yaratılmaktadır. Millî Şâirimiz Mehmed Âkif Ersoy, İstiklal Marşı'mıza işte bu sebeple "**Korkma!**" seslenişiyle başlamıştır. Tesadüf değil ya atalarımız da "*Korkan göze çöp düşer.*" demişlerdir.

Bugün her şeye rağmen Ahıska Türkleri bir varlık mücadelesi vermektedirler. Ancak bu mücadelenin hep birlikte verildiğini söylemek zor... Eğer halkımızı mücadele edenler ve bu mücadeleyi seyredenler olarak ikiye ayırırsak görürüz ki, mücadele verenler yani sahnedekiler halkımızın çok cüz'ü bir kısmını meydana getirmektedir. Peki, mücadele içinde olan, yani sahnede olanlar kim onları izleyen "sahnenin dışındakiler" kim?

Şüphesiz ki sahnede olanlarımız şu anda vatan Ahıska'da yaşayan insanlarımızdır. İşte bu insanlar, bir halkın şeref ve varlık mücadelesini yürütmektedirler. Ne zaman ki, sahnedekileri izlemekten vazgeçerek onlarla birlikte sahnede yer alınacak o zaman yarınımızı şüpheli ve karanlık değil aydınlık olacak. Meselâ benim sahnedekilerin yani Ahıska'daki halkımızın yanına gitmem gerekir. Fikir adamı Nurettin Topçu'nun dediği gibi, "Onlara gitmem için sadece dağları denizleri aşmam kâfi mi? Kendimden sıyrılmam lâzım. İçimdeki engelleri aşmam gerekir. Onlar gibi açlığın ve çıplaklığın içinde ümit kaftanlarını giymeliyim. Bir de herkesi kendime tercih etmem lâzım."

Öyle ise de sahneye çıkmak için bazı şeylerden sıyrılmak, içine bazı şeyleri asmak gerek. O şeyler ki, tehlikelerden uzak tutacak düşüncesi ile bizleri adeta bir ceviz kabuğunun içerisine tıkamış ve atalete mahkûm etmiş durumda. Mesela Türkiye'de tahsil alıp doktor olmuş Ali, hem hâkim hem sanık rolünü oynayıp kendine hak kazandırmaya çalışan "bunca sene boşuna mı okudum, bunca eziyeti boşuna mı çektim?" sorularını içinde asacak. Meselâ Serkan içindeki vatana karşı olan kayıtsızlığa başkaldıran vicdanını susturmak için hiç görmediği Ahıska'nın köyden ibaret ve yaşamının imkânsız olduğu bir yer olarak tanımlamaya son verecek. Ya da Zeynep, Rusya, Ukrayna, Amerika'da yaşayan Ahıska Türklerini adeta aşağılayan, Özbekistan, Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan gibi ülkeleri Türk ülkesi saymayan cahilane ifade olan "Ben Türküm ve Türk bayrağı altında başka yerde yaşamam!" gibi artistik ifadelerden vazgeçecek. Ahıska'nın coğrafi konumundan habersiz İslam, "Ben orada Gürcülerin, Ermenilerin içinde Hristiyan mı olacağım!" diyerek etrafa korku yaymaktan imtina edecek. Vatana karşı büyük muhabbet besleyen ve vatana dönüşü savunanlara "O zaman niye gitmiyorsun?" diyerek kendinin vatana gitmemesine, vatana karşı kayıtsızlığına hak kazandırmaya çalışmayacaktır.

Bunların aşılması için herkes kendi içini dinlemeli. Ancak ilk önce o içi bilgi ile doldurmalı. Zira bilgiden mahrum bir iç, muhtevastan bîhaber olduğu kitapları kendini entelektüel göstermek amacıyla raflara yığmaya benzer. Bilginin olmadığı bir iç, daima zahirin istekleri altında ezilmeye mahkûmdur. Pragmatist düşüncelere hak kazandırmak için zahirin bin dereden su getirerek içi kandırmasına izin verilmemeli. Dışın egoizmine yenilip aramıza hudutlar çizerek zahirin ıssız karanlığında boğulmamak gerek. Bunun için dâhili bilgi ile doldurmalı. O bilgiler ki, milli kültürü uyandıracak, milli ideallerimizi besleyecek, vatanî ahlâkı diriltecek. Ziya Gökalp'ın sözleri bu düşüncemizi çok güzel ifade etmektedir: "*Millî kültürümüzü bütün güzellikleri ile ne zaman meydana çıkarırsak, vatanımızı en çok o zaman seveceğiz. Bu kadar şiddetle seveceğimiz o sevimli vatan uğruna, şimdiki kadar yaptığımız gibi, yalnız tehlike zamanlarında hayatımızı değil, barış zamanlarında da bütün şahsî ve toplum tutkularımızı feda edebileceğiz.*"

Bütün bunlarla birlikte dayanışma seviyesi yerlerde sürünen Ahıska Türkleri bazı meseleleri sorgulamalı. Bunlar dayanışmaya set çeken en büyük sorunlardır. Çünkü bu sorunların temelinde vatanî ahlâk ve millî şuur meseleleri yatıyor. Yine Gökalp'ın dediği gibi, "*Vatanî ahlâkın yüksek olması, millî dayanışmanın temelidir.*" Nurettin Topçu'ya göre, "*İnsan özü içerisine özel olan yani onlarsız insanın insan olamayacağı, belki insandan başka şey olabileceği, eğer vücudu yoksa faraza katkısız bir ruh veya bir melek olacağı, şayet düşünen şuurdan mahrum ise bir hayvan olacağı karakterler girer.*"

Aklı başında kimse yarım milyona yakın bütün Ahıska Türklerinin vatana dönmesini beklemiyor. Ancak en azından orada mevcudiyetimizi koruyacak sayıya ulaşmamız gerekmez mi? Sonuç olarak deriz ki bugün ata diyarı Ahıska'da yaşayan bir avuç insanımızı düşünmeli, onların derdini bölüşmeli, yalnız bırakmamalı ve ata diyarımızdan vazgeçmemeliyiz. Mensup olduğumuz ırk için toprağın ne kadar büyük bir anlam taşıdığı malûmdur. Bugün vatana dönüşün yeni bir sürgüne açık davetiye olduğunu düşünerek ondan vazgeçmek vatan uğrunda her şeyi göze alan bir geçmişin sahibi ve ırkın mensubu olarak bize yakışmaz! Vatan, kollarını açmış bizleri beklerken yüzümüzü ondan çevirmemeliyiz. İçimizdeki millî kültürü, milli şuuru ve vatan ahlâkını şahlandırarak ona doğru koşmalıyız.